

**UJEDINJENE
NACIJE**

Medunarodni sud za krivično gonjenje lica
odgovornih za teška kršenja
medunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-03-67-T

Datum: 22. oktobar 2010.

Original: FRANCUSKI

PRED PRETRESNIM VEĆEM III

U sastavu: sudija Jean-Claude Antonetti, predsedavajući
sudija Frederik Harhoff
sudija Flavia Lattanzi

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 22. oktobra 2010.

TUŽILAŠTVO

protiv

VOJISLAVA ŠEŠELJA

JAVNI DOKUMENT

**ODLUKA PO ZAHTEVU TUŽILAŠTVA DA SE PRIHVATE DOKAZNI PREDMETI U
VEZI S MLADIĆEVIM DNEVNICIMA
S IZDVOJENIM MIŠLJENJEM SUDIJE ANTONETTIJA, PREDSEDAVAJUĆEG VEĆA,
U DODATKU**

Tužilaštvo:

g. Mathias Marcussen

Optuženi:

g. Vojislav Šešelj

UVOD

1. Pretresno veće III (dalje u tekstu: Veće) Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. (dalje u tekstu: Međunarodni sud), rešava po zahtevu tužilaštva podnesenom na javnom osnovu 16. jula 2010. (dalje u tekstu: Zahtev)¹, za izmene njegovog spiska svedoka i spiska dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter, za prihvatanje odlomaka iz Dnevnika generala Mladića (dalje u tekstu: Mladićeve dnevnicke), kao i za prihvatanje izjava na osnovu pravila 92bis generala Manojla Milovanovića i istražiteljke tužilaštva Erin Gallagher.²

ISTORIJAT POSTUPKA

2. Dana 11. maja 2010, Veće je donelo usmenu odluku kojom je od tužilaštva zatražilo da najkasnije 1. juna 2010. podnese sve zahteve koje smatra neophodnima pre postupka na osnovu pravila 98bis Pravilnika o postupku i dokazima (dalje u tekstu: Pravilnik).³

3. Dana 19. maja 2010. tužilaštvo je podnelo zahtev kojim traži da mu se odobri produženje roka za podnošenje zahteva za dodavanje dokumenata, među kojima su Dnevnicke generala Mladića, na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter.⁴

4. Dana 27. maja 2010, Veće je izdalo nalog kojim odobrava tužilaštvu produženje roka za podnošenje zahteva u vezi s dokumentima zaplenjenim u februaru 2010. u stanu supruge generala Mladića, do 16. jula 2010.⁵

5. Na pretresu o administrativnim pitanjima od 14. juna 2010. pomenut je taj budući zahtev i Vojislav Šešelj (dalje u tekstu: optuženi) je izneo svoje primedbe.⁶

¹ "Zahtev tužilaštva za prihvatanje dokaza vezanih za Mladićeve dnevnicke i za odobrenje da izmeni svoj spisak svedoka i spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter", javno, podneseno 16. jula 2010. i zavedeno 19. jula 2010. (a zatim ponovo dostavljeno 20. jula 2010. zbog greške u paginaciji).

² Tužilaštvo traži uvrštavanje u spisak 13 odlomaka, među kojima: jedan odlomak koji se odnosi na 1. februar 1992. iz Mladićeve dnevnice br. 4 (beleške od 31. decembra 1991. do 14. februara 1992), četiri odlomka koja se odnose na 6, 7, 9. i 11. maj 1992. iz Mladićeve dnevnice br. 5 (beleške od 14. februara 1992. do 25. maja 1992), dva odlomka koja se odnose na 6. i 30. jun 1992. iz Mladićeve dnevnice br. 6 (beleške od 27. maja 1992. do 31. jula 1992), jedan odlomak koji se odnosi na 8. novembar 1992. iz Mladićeve dnevnice br. 11 (beleške od 5. oktobra 1992. do 27. decembra 1992), tri odlomka koja se odnose na 28. maj, 8. jula i 24. septembra 1993. iz Mladićeve dnevnice br. 14 (beleške od 2. aprila 1993. do 24. oktobra 1993), jedan odlomak koji se odnosi na 21. decembar 1993. iz Mladićeve dnevnice br. 15 (beleške od 28. oktobra 1993. do 15. januara 1994) i jedan odlomak koji se odnosi na 13. oktobar 1994. iz Mladićeve dnevnice br. 18 (beleške od 4. septembra 1994. do 28. januara 1995).

³ Pretres od 11. maja 2010, Transkript na francuskom (dalje u tekstu: T(f)) 15880.

⁴ "Zahtev tužilaštva za produženje roka da se na Spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter dodaju odabrani Mladićeve materijali", javno, 19. maj 2010.

⁵ "Nalog po zahtevu tužilaštva da mu se odobri produženje roka za podnošenje zahteva za dodavanje dokumenata generala Mladića na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter", javno, 27. maj 2010.

6. Zahtev je podnesen 16. jula 2010. i zaveden na javnom osnovu 19. jula 2010.
7. Optuženi nije podneo nikakav formalni odgovor na Zahtev u roku od 14 dana nakon prijema prevoda Zahteva na b/h/s kao što određuje pravilo 126*bis* Pravilnika.⁷
8. Nakon isteka roka za podnošenje odgovora predviđenog Pravilnikom, optuženi je usmeno odgovorio na Zahtev na pretresu o administrativnim pitanjima 21. septembra 2010.⁸ Tom prilikom Veće je napomenulo da odgovor kasni, ali mu je dozvolilo da izloži svoje argumente.⁹ Optuženi je na to odgovorio implicitno tražeći produženje roka za odgovor koji predviđa Pravilnik.¹⁰

ARGUMENTI STRANA U POSTUPKU

A. Zahtev

9. Kao prvo, tužilaštvo traži dodavanje na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65*ter* i uvrštavanje u spis trinaest odlomaka iz Mladićevih dnevnika.¹¹
10. Kao drugo, tužilaštvo traži dodavanje generala Manojla Milovanovića (dalje u tekstu: Milovanović) i istražiteljke tužilaštva Erin Gallagher (dalje u tekstu: istražiteljka Gallagher) na spisak svedoka na osnovu pravila 65*ter*,¹² uvrštavanje u spis izjave Milovanovića na osnovu pravila 92*bis* koju je tužilaštvo dobilo 27. aprila 2010, kojom je on potvrdio da se u Mladićevim dnevnicima radi o Mladićevom rukopisu,¹³ kao i uvrštavanje u spis izjave istražiteljke Gallagher na osnovu pravila 92*bis* od 8. jula 2010, u kojoj se opisuje način na koji su srpske vlasti dostavile te dokumente tužilaštvu.¹⁴
11. Tužilaštvo tvrdi da je trinaest odlomaka iz Mladićevih dnevnika relevantno u pogledu udruženog zločinačkog poduhvata navedenog u Optužnici,¹⁵ da su oni autentični i pouzdani,¹⁶ da njihovo uvrštavanje u spis ne bi nanelo nepravdu optuženom¹⁷ i da bi bilo u interesu pravde.¹⁸

⁶ Pretres od 14. juna 2010, T(f). 16110.

⁷ Optuženi je primio 1. septembra 2010. prevod na b/h/s Zahteva (V. Potvrda o prijemu zavedena 6. septembra 2010) i imao je vremena do 15. septembra 2010. da odgovori.

⁸ Pretres o administrativnim pitanjima od 21 septembra 2010, T(f) 16381-16400.

⁹ Pretres o administrativnim pitanjima od 21 septembra 2010, T(f). 16398.

¹⁰ Pretres o administrativnim pitanjima od 21 septembra 2010, T(f). 16398.

¹¹ Zahtev, par. 2 i 24. V. takođe Dodatak A Zahtevu gde se detaljno govori o predmetnim odlomcima.

¹² Zahtev, par. 2 i 24.

¹³ Zahtev, Dodatak A, str. 6.

¹⁴ Zahtev, Dodatak A, str. 6.

¹⁵ Zahtev, par. 1 i 11-12.

¹⁶ Zahtev, par. 16-21.

¹⁷ Zahtev, par. 13.

¹⁸ Zahtev, par. 15.

Prevod

Tužilaštvo, osim toga, opravdava zakasnelost Zahteva nedavnim otkrićem, u februaru 2010,¹⁹ Mladićevih dnevnika.²⁰

12. Što se tiče izjava Milovanovića i istražiteljke Gallagher, tužilaštvo navodi da one zadovoljavaju sve uslove iz pravila 92bis Pravilnika, da su autentične, pouzdane i relevantne i da stoga omogućavaju da se dokaže autentičnost odlomaka iz Mladićevih dnevnika.²¹

B. Odgovor

13. Na pretresima o administrativnim pitanjima od 14. juna 2010. i 21. septembra 2010, optuženi je doveo u sumnju autentičnost i relevantnost svih dokumenata zaplenjenih u stanu supruge generala Mladića²² i naveo da će tražiti obelodanjivanje na b/h/s svih Mladićevih dnevnika u prekucanoj verziji (a ne u rukopisu koji bi mogao biti nečitak).²³ Optuženi s tim u vezi ističe da je transkript rukopisnih beleški već urađen za jednog drugog svedoka koji je u ovom predmetu svedočio o Vukovaru na osnovu svog dnevnika.

MERODAVNO PRAVO

14. Da bi prihvatilo zahtev za dodavanje dokaznih predmeta na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter, Veće treba da se uveri da je ta izmena u interesu pravde. U tu svrhu, Veće treba:

(1) da se na osnovu članova 20(1) i 21(4)(b) Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut), postara da se poštuju prava odbrane tako što će obezbediti da se svi dokazi obelodane dovoljno rano da optuženi ima dovoljno vremena za pripremu odbrane;²⁴ i

(2) da se uveri da su predmetni dokazni predmeti *prima facie* relevantni u odnosu na Optužnicu ili da postoji neki drugi valjani razlog koji opravdava njihovo dodavanje na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter.²⁵

¹⁹ Zahtev, par. 3.

²⁰ Zahtev, par. 14.

²¹ Zahtev, par. 20-21.

²² Pretres od 14. juna 2010, T(f) 16109. Pretres od 21. septembra 2010, T(f) 16381-16400.

²³ Pretres od 14. juna 2010, T(f) 16110.

²⁴ *Tužilac protiv Milana Martića*, predmet br. IT-95-11-PT, Odluka po Zahtevu tužilaštva za izmenu spiska dokaznih predmeta podnetog na osnovu pravila 65ter, 15. decembar 2005, str. 3.. *Tužilac protiv Vojislava Šešelja*, predmet br. IT-03-67-T, Odluka po Zahtevu tužilaštva za izmenu spiska dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter, poverljivo, 26 februar 2008, str. 6.

²⁵ *Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-T, "Odluka po zahtjevima tužioca za odobrenje da izmijeni spisak svjedoka na osnovu pravila 65ter i spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter", poverljivo, 6. decembar 2006., str. 8.

Prevod

15. Pri proceni zahteva za dodavanje dokumenata, Veće takođe može uzeti u obzir i dodatne kriterijume za koje oceni da su valjani, kao što je složenost predmeta ili datum kada je tužilaštvo dobilo navedene dokumente.²⁶

16. Osim toga, Veće može odobriti zahtev za izmenu spiska svedoka na osnovu pravila 65ter ukoliko proceni da je to u interesu pravde i da optuženi ne trpi nikakvu štetu zbog dodavanja svedoka.²⁷

17. Osim toga, Veće je ispitalo dokumente za koje je zatraženo uvrštavanje u spis u svetlu pravila 89, 92bis i 95 Pravilnika i postupka utvrđenog Nalogom od 15. novembra 2007. u kom se iznose smernice za izvođenje dokaza i ponašanje strana u postupku.

18. Veće napominje da pravilo 92bis Pravilnika dozvoljava izvođenje dokaza u pismenom obliku, pod uslovom da ti dokazni predmeti imaju dokaznu vrednost, da su pouzdani i da "se njima dokazuje nešto drugo a ne dela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici". Veće koristi svoje diskreciono pravo da odluči da li je pravično dozvoliti da ti dokazni predmeti budu predloženi u pismenom obliku ili, eventualno, da li treba pozvati svedoka radi unakrsnog ispitivanja.

19. Konačno, Veće podseća da, pod pretpostavkom da odluči da prihvati dokazne predmete za koje se traži prihvatanje u Zahtevu, ono ne mora, u ovoj fazi postupka, sprovesti konačnu procenu relevantnosti, pouzdanosti i dokazne vrednosti dokaza i da će to napraviti na kraju postupka, u svetlu svih dokaznih predmeta tužilaštva i odbrane koji budu uvršteni u spis.²⁸

DISKUSIJA

A. Preliminarne napomene

1. O zakasnelom odgovoru optuženog

20. Veće smatra da je usmeni odgovor optuženog na Zahtev, na pretresu o administrativnim pitanjima od 21. septembra 2010, doista zakasneo, ali samo nekoliko dana u odnosu na rok određen pravilom 126bis Pravilnika. Taj odgovor je osim toga bio relativno kratak. Takav usmeni i kratak

²⁶ *Idem.*

²⁷ V. *Tužilac protiv Lukića i Lukića*, predmet br. IT-98-32/1-PT, "Odluka po Zahtjevu tužilaštva da izmijeni spisak svjedoka na osnovu pravila 65ter i po podnescima u vezi s njim", 22. april 2008, par. 9; *Tužilac protiv Popovića i drugi.*, predmet br. IT-05-88-T, "Odluka po zahtjevu tužilaštva da se odobri dodavanje i povlačenje svjedoka na spisku na osnovu pravila 65ter", poverljivo, 3. oktobar 2007, par. 10.

Prevod

odgovor omogućio je uštedu vremena, posebno prevodilačkoj službi Međunarodnog suda. Uz to, taj odgovor je samo dopuna usmenih napomena koje je optuženi izneo 14. juna 2010.

21. Iz svih tih razloga, Veće prihvata da uzme u razmatranje odgovor optuženog sa pretresa o administrativnim pitanjima od 21. septembra 2010.

2. O zahtevu optuženog da mu se obelodane svi Mladićevi dnevnik

22. Veće podseća da je Odlukom od 7. juna 2007. pretpretresni sudija naložio obelodanjivanje dokaznih predmeta na koje se odnose pravila 66(A)(i), 66(A)(ii) i 68(i) Pravilnika u štampanoj formi i na jeziku koji optuženi razume, kako bi optuženom omogućio da pripremi i efikasno organizuje svoju odbranu.²⁹

23. Na osnovu navedene odluke, Veće smatra da je zahtev optuženog da mu tužilaštvo obelodani sve Mladićeve dnevnik u štampanoj formi opravdan.

3. O prekucanoj verziji Mladićevih dnevnika

24. Veće napominje da je tužilaštvo optuženom obelodanilo prekucanu verziju na b/h/s, svih odlomaka Mladićevih dnevnika na koje se odnosi Zahtev.

25. Veće stoga smatra da je zahtev optuženog po tom pitanju bespredmetan.

B. O zahtevu za dodavanje dokumenata pomenutih u Zahtevu na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter

26. Nakon pažljivog ispitivanja dokumenata i podnesaka dostavljenih Veću u ovom postupku čini se da:

(1) dodavanje dokumenata navedenih u Zahtevu na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter neće naneti štetu optuženom koji je kopiju tih dokumenata primio 1. septembra 2010;³⁰ i da su

(2) ti dokumenti, *prima facie* pouzdani i povezani s pitanjima navedenim u Optužnici.

²⁸ *Tužilac protiv Jadranka Prlića i drugih*, predmet br. IT-04-74-T, Odluka o uvrštavanju u spis dokumentarnih dokaza tužilaštva (opština Ljubuški uključujući zatvor u Ljubuškom i logor u Vitini-Otoku), poverljivo, 5. oktobar 2007, str. 7.

²⁹ Odluka po Zahtevu broj 289 u vezi s formom obelodanjivanja dokaznih predmeta, zavedena 7. juna 2007, par. 34. V. takođe Nalog za pojašnjenje Odluke o načinu obelodanjivanja dokaznih predmeta, 26 jun 2007.

³⁰ Optuženi je primio prevod na b/h/s Zahteva i priloženih dokaznih predmeta 1. septembra 2010. (V. Procès verbal, zaveden 6. septembra 2010).

27. Veće stoga smatra da je u interesu pravde da doda te dokumente na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter.

C. O zahtevu za dodavanje Milovanovića i istražiteljke Gallagher na spisak svedoka na osnovu pravila 65ter

28. Veće smatra da su ispunjeni uslovi da se svedoci Milovanović i istražiteljka Gallagher dodaju na spisak svedoka na osnovu pravila 65ter tužilaštva, pošto su njihove izjave dodate na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter.

29. Veće stoga smatra da je u interesu pravde da prihvati dodavanje Milovanovića i istražiteljke Gallagher na spisak svedoka na osnovu pravila 65ter.

D. O zahtevu za uvrštavanje u spis izjava Milovanovića i istražiteljke Gallagher na osnovu pravila 92bis Pravilnika

30. Veće konstatuje da su izjava Milovanovića (dalje u tekstu: Milovanovićeva izjava) kao i izjava istražiteljke Gallagher (dalje u tekstu: Izjava Gallagherove) na odgovarajući način potvrđene u skladu s uslovima predviđenim pravilom 92bis Pravilnika i da *prima facie* zadovoljavaju uslove autentičnosti, pouzdanosti i dokazne vrednosti. Veće osim toga smatra da su te izjave relevantne za svrhu zbog koje je zatraženo njihovo prihvatanje, odnosno da potvrde autentičnost odlomaka Mladićevih dnevnika. Veće stoga smatra da Milovanovićeva izjava i Izjava Gallagherove mogu biti uvrštene u spis na osnovu pravila 92bis Pravilnika, kako bi se analizom tih izjava potkrepili zahtev za uvrštavanje u spis odlomaka Mladićevih dnevnika i ocena njihove autentičnosti.

E. O zahtevu za uvrštavanje u spis 13 odlomaka Mladićevih dnevnika iz Zahteva

31. Veće napominje da je u svojoj izjavi na osnovu pravila 92bis, Milovanović izjavio da je general Mladić (dalje u tekstu: Mladić) bio njegov direktni nadređeni i da su od 1992. proveli ceo rat zajedno.³¹ Milovanović osim toga izjavljuje da je prepoznao Mladićev rukopis u 18 Mladićevih dnevnika koji su mu predočeni.³²

32. Međutim, Veće napominje da Milovanović nije prepoznao Mladićev rukopis na sedam stranica Mladićevog dnevnika br. 18 koje predstavljaju beleške navodno unesene između 16. januara 1996. i 28. novembra 1996. Tih sedam stranica nose br. ERN 0668-1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142. Uvrštavanje u spis tih sedam stranica nije zatraženo Zahtevom u ovom predmetu.

³¹ V. Milovanovićeva izjava, par. 9.

³² V. Milovanovićeva izjava, par. 5.

S druge strane, Veće napominje da tužilaštvo traži uvrštavanje u spis jednog drugog odlomka iz Mladićevog dnevnika br. 18, od 13. oktobra 1994, u kom je Milovanović prepoznao rukopis generala Mladića i koji nosi br. ERN 0668-2082 do 2177.

33. Veće napominje da je Milovanović prepoznao Mladićev rukopis na nekim stranicama jednog dnevnika, ali nije prepoznao taj rukopis na drugim stranicama istog dnevnika.

34. Stoga Veće smatra da postoji sumnja u pogledu identiteta lica koje je pisalo te dokumente, a time i u pogledu autentičnosti Mladićevih dnevnika u celini, a ne samo onih čije se prihvatanje traži ovim Zahtevom.

35. Veće osim toga napominje da istražiteljka Gallagher u svojoj izjavi navodi kako se odvijao postupak od trenutka kada su srpske vlasti otkrile Mladićeve dnevnik u jednoj zgradi u Beogradu do njihovog dostavljanja i pohranjivanja u tužilaštvu. Veće konstatuje da je istražiteljka Gallagher navela da je dobila te informacije konkretno od istražitelja tužilaštva Tomasza Blaszczyka.³³

36. S obzirom na to, Veće ističe da, kao prvo, istražiteljka Gallagher nije neposredno učestvovala u postupku otkrivanja Mladićevih dnevnika i, kao drugo, da istražiteljka Gallagher prenosi reči drugog istražitelja koji ni sam nije bio na mestu gde je izvršen pretres.³⁴

37. Veće pored toga konstatuje da mu u ovom predmetu nije dostavljena nikakav zapisnik, niti bilo kakav drugi dokument u vezi s postupkom zaplene. Veće takođe napominje da postoji sumnja u vezi s tačnim datumom, i kontinuitetom nadzora i prebacivanja Mladićevih dnevnika, tako da u ovoj fazi Veću ništa ne omogućava da proveri da zaplenjeni dnevnik nisu bili u posedu trećih lica koja su ih mogla izmeniti.

38. U svakom slučaju, Veće smatra da ne može da isključi mogućnost da general Mladić nije autor nekih ili svih beleški u Mladićevim dnevnicima, s obzirom na to da su neke od tih beleški mogle biti naknadno upisane u navedene dnevnik od strane nekog trećeg lica nakon naznačenih datuma. Veće takođe ne može da isključi mogućnost da je general Mladić sam naknadno napisao i dopunio dnevnik.

39. U tim okolnostima, Veće smatra da odlomci iz Mladićevih dnevnika, čije prihvatanje se traži, ne sadrže dovoljno pokazatelja pouzdanosti i dokazne vrednosti da bi bili uvršteni u spis kao dokazni predmeti u ovoj fazi postupka.

³³ V. Izjava Gallagherove, par. 2.

³⁴ V. Izjava Gallagherove, par. 2.

Prevod

40. Prema tome, budući da u ovoj fazi postoji sumnja u pouzdanost i dokaznu vrednost Mladićevih dnevnika, Veće smatra da je potrebno, u interesu pravde, da se ta pitanja reše i to pre okončanja izvođenja dokaza tužilaštva. Veće stoga smatra da je potrebno odložiti razmatranje zahteva za uvrštavanje u spis odlomaka Mladićevih dnevnika i naložiti da se imenuje nezavisni veštak čiji će zadatak konkretno biti da odredi da li je general Mladić autor dnevnika i, ako je tako, da li su neke od tih beleški upisane naknadno, više godina kasnije.

DISPOZITIV

IZ TIH RAZLOGA, na osnovu pravila 65terE(iii), 54, 73, 89(C) i 95 Pravilnika,

ODOBRAVA zahtev optuženog za produženje roka za odgovor na Zahtev.

NALAŽE tužilaštvu da obelodani optuženom sve Mladićeve dnevnik u celini, u štampanoj formi na b/h/s.

ODOBRAVA zahtev tužilaštva da na spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter doda dokumente koji se navode u Zahtevu.

ODOBRAVA zahtev tužilaštva da na spisak svedoka na osnovu pravila 65ter doda Milovanovića i istražiteljku Gallagher.

ODOBRAVA zahtev tužilaštva da se u spis uvrste Milovanovićeve izjava i Izjava Gallagherove na osnovu pravila 92bis Pravilnika.

ODGAĐA rešavanje zahteva za uvrštavanje u spis odlomaka Mladićevih dnevnika.

NALAŽE Sekretarijatu da imenuje nezavisnog veštaka čiji će zadatak biti:

- da se upozna s odlomcima Mladićevih dnevnika čije je prihvatanje zatraženo i to u njihovoj originalnoj verziji,
- da utvrdi da li je general Mladić njihov autor, upoređujući ih s drugim dokumentima koje je napisao general Mladić u istom periodu, a čije poreklo i datum su izvesni, poznati i pouzdani,
- da ukaže na svaku izmenu, dodavanje ili brisanje do kojih je moglo da dođe na dokumentima koji su mu dati na analizu,

Prevod

- ako je moguće, da utvrdi da li su neke od tih beleški bile upisane naknadno, više godina kasnije, upoređujući ih s drugim dokumentima čije poreklo i datum su izvesni, i koje je general Mladić napisao u raznim periodima počev od 1991. i
- da Veću saopšti sve ostale korisne informacije koje se odnose na analizirane dokumente.

Imenovani veštak treba da podnese Veću svoj izveštaj najkasnije 15. decembra 2010.

NALAŽE tužilaštvu da bez odlaganja dostavi imenovanom veštaku, kad on to zatraži, originale Mladićevih dnevnika kao i sve druge dokumente potrebne za valjano sprovođenje veštačenja.

Sudija Antonetti, predsedavajući Veća, ovoj odluci prilaže izdvojeno mišljenje.

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je merodavna francuska verzija.

/potpis na originalu/

Jean-Claude Antonetti,
predsedavajući

Dana 22. oktobra 2010.

Hag (Holandija)

[pečat Međunarodnog suda]

**IZDOJENO MIŠLJENJE PREDSEDAVAJUĆEG VEĆA, SUDIJE JEAN-
CLAUDEA ANTONETTIJA**

1. Budući da se u potpunosti slažem s drugim sudijama, mogao sam da se uzdržim od pisanja ovog izdvojenog mišljenja. Međutim, smatram da su ti dnevnići, ako su pravi, izuzetno važni i za tužilaštvo i za optuženog i da u tim okolnostima treba biti krajnje oprezan i uzeti u obzir više faktora među kojima i utvrđivanje istine, trajanje postupka, autentičnost itd... Stoga sam smatrao da moram da dodam ovo izdvojeno mišljenje kako bih pojasnio svoj stav po pitanju tzv. Mladićevih dnevnika.

2. Gotovo potpuna odsutnost informacija tužilaštva o podacima koji se odnose na generala Mladića navela me da u svrhu vlastite **obaveštenosti** tražim faktore procene, konsultujući knjige koja se nalaze u biblioteci Međunarodnog suda, čitajući presude Međunarodnog suda ili javne transkripte predmeta o kojima je presuđeno na MKSJ ili koji su u toku, proučavajući novinske članke dostupne javnosti kao i optužnicu podignutu protiv generala Mladića.

3. Pročitavši zahtev, stekao sam utisak da tužilaštvo pretpostavlja da sudije dobro poznaju opšti kontekst, što je u mom slučaju daleko od istine s obzirom na složenost raspada bivše Jugoslavije, budući da nisam imao **nikakve veze** s tim događajima pre mog dolaska na Međunarodni sud u oktobru 2003. U tom kontekstu treba biti posebno skroman i, ako je potrebno, obavestiti se putem podnesaka strana u postupku, što tužilaštvo nije uradilo u svom zahtevu jer nam nije dostavilo čak ni osnovni dokument koji poseduje, odnosno potvrdu o zapleni dokumenata (zapisnik?) koji su pripadnici MUP-a sastavili prilikom drugog pretresa, prema rečima samog istražitelja tužilaštva.³⁵ Zato sam u fusnotama naveo reference koje su neophodne za pravilno razumevanje mog mišljenja.

4. Zahtev tužilaštva za prihvatanje u spis **13** dokaznih predmeta, navelo je Veće – **pre nego što donese odluku o njihovom prihvatanju** – da postavi pitanje "**autentičnosti**" 13 dokaznih predmeta, pa stoga i **18 Mladićevih dnevnika**.

³⁵ *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f). 6059, (dalje u tekstu: pretres od 20. avgusta 2010).

5. Gotovo je sigurno da će rad **veštaka grafologa** uzeti više nedelja pa čak i više meseci i stoga postoji **ozbiljan rizik** da će to uticati na trajanje postupka, posebno ako dođe do zahteva za protivveštačenje.
6. Veće je svojom odlukom odredilo datum za podnošenje izveštaja veštaka, ali će veštak moći, ako bude potrebno, da zatraži produženje roka. Ekspertiza 13 dokaznih predmeta koji obuhvataju 165 stranica biće prioritet, ali će veštak takođe možda hteti da ispita svih 18 beležnica.
7. Tačno je da sam, pre nego što sam se izjasnio u korist veštačenja, postavio pitanje usporavanja postupka koje veštačenje sobom povlači.
8. Vremenske perspektive postupka su veoma maglovite jer ne možemo **ništa da predvidimo**, zbog zdravstvenog stanja optuženog, postupaka za nepoštovanje suda koji su u toku, kao i zbog rokova za prevođenje zahteva za prihvatanje dokaza bez posredstva svedoka³⁶ i raznih danas još nepredvidivih problema. Toj nejasnoj slici pridružuje se i velika neizvesnost u vezi sa stavom optuženog u pogledu finansiranja odbrane i njegovom istinskom voljom da započne, eventualno, nakon postupka na osnovu pravila *98bis*, izvođenje dokaza odbrane. Rekao bih čak, u dve reči, da s vremenom ovaj postupak izmiče kontroli uprkos svačijem trudu. S vremenom se pojavljuju novi, prvobitno nepredviđeni dokazni predmeti, kao što su Mladićevi dnevnik i to sad kad smo nadomak postupku na osnovu pravila *98bis* Pravilnika.
9. Uzimajući u obzir sve te faktore, mislim da nije nerazumno u ovom slučaju pribeći veštačenju jer će se ono odraziti na trajanje postupka u zanemarivoj meri, s obzirom na to da sada računamo s **godinama**, a ne s **mesecima**!
10. U prvom trenutku sam mogao pomisliti da /zahtev/ treba naprosto odbiti zbog **nedovoljne revnosti** (što ću naknadno objasniti), ali da li pretpostavljena nedovoljna revnost tužilaštva, koje odavno ima u posedu 5 Mladićevih dnevnika, treba da spreči **utvrđivanje istine**? Radi se o veoma važnom pitanju koje bi se moglo udaljiti od ustaljene jurisprudencije o dužnoj revnosti strana. Biće još vremena da se sudije Pretresnog veća pozabave tim pitanjem nakon obavljenog veštačenja. Ipak, ja ću preliminarno otvoriti to pitanje.
11. Naloženo veštačenje je tehnička mera koja nikako ne prejudicira moju konačnu odluku o prihvatanju 13 dokaznih predmeta.

³⁶ "Drugi zahtev tužioca za prihvatanje dokaza bez posredstva svedoka", 17. maj 2010.

Prevod

12. Nedavno saslušanje jednog svedoka tužilaštva u predmetu *Karadžić* samo je unelo dodatnu zbrku po pitanju Mladićevih dnevnika.³⁷ **G. Blaszczyk**, istražitelj tužilaštva,³⁸ najpre je obelodanio prilično neočekivanu stvar, odnosno da su obavljena **2 pretresa** prilikom kojih su zaplenjeni Mladićevi dnevnik.³⁹ Prvi je obavljen još 4. decembra 2008,⁴⁰ kada je istražitelj, **g. Blaszczyk, koji nije bio prisutan na mestu pretresa**, napravio selekciju **među dokumentima**,⁴¹ i zadržao 5 Mladićevih dnevnika.⁴²

13. Takođe, istražitelj kaže da je napravio selekciju među dokumentima, ali rečenica mu je dvosmislena: da li je među tim dokumentima bilo drugih dnevnika?⁴³ O tome mu nije postavljeno nijedno pitanje. Osim toga, konstatujem da se vratio po dokumente u Beograd.⁴⁴

14. Kako bismo bili sigurni da nije došlo do zbrke, ili kasnijeg dodavanja dokumenata, trebalo je **uporediti** spisak dokumenata nađenih i zaplenjenih prilikom pretresa, sa spiskom dokumenata pohranjenih u tužilaštvu kako bismo bili sigurni da se radi o istim dokumentima i da nema nestalih, zaboravljenih ili dodatnih dokumenata.⁴⁵ Ta dva spiska nisu dostavljena Veću.

15. Svedok je zatim pomenuo drugi pretres, kojem takođe **nije prisustvovao**, ali izvlači zaključke iz podataka koje mu je saopštio ne zna se ko i naglašava da je bilo **15 dnevnika**, koji su propisno popisani i čiji spisak navodim u Dodatku 1.⁴⁶

16. Treba konstatovati da je više dnevnika naprosto navedeno prilikom tog svedočenja. Radi se o beležnicama br. 22842, 22845, 22847, 22848, 22849, 22850.⁴⁷

17. Ovde treba pažljivo ispitati izjavu na osnovu pravila 92*bis* svedoka **Erin Gallagher**. Svedok Erin Gallagher, istražiteljka Tužilaštva koja je ranije radila kao istražiteljka tužilaštva u **San Francisku**, navodi da ju je **Tomasz Blaszczyk** obavestio o određenim činjenicama. Uz to je dobila informacije i od drugog istražitelja, **Piotra Bysine**, da je "Srpski nacionalni savet za saradnju"

³⁷ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6044-6117.

³⁸ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6050.

³⁹ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6049-6050.

⁴⁰ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6051.

⁴¹ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6053.

⁴² Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6055.

⁴³ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6055 : "Ako se dobro sećam, bio je to 25. ili 26. mart 2009. kada sam otišao u Beograd da pregledam originalne dokumente koje je zaplenio MUP Srbije. Taj put **sam selekcionisao ono što mi se činilo da su najvažniji dokumenti**, najkorisniji za našu istragu. Radilo se o pet beležnica koje su upravo pomenute, i takođe četiri video-kasete."

⁴⁴ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6055.

⁴⁵ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6048, 6051, 6056-6058.

⁴⁶ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6056-6063.

⁴⁷ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6059-6060.

Prevod

uputio Kancelariji Tužilaštva u Beogradu sav materijal (uključujući originale) i da je Bysina otvorio paket u prisustvu Blaszczyka, a da je ovaj drugi preneo sav materijal u Hag **11. maja 2010.** Ovaj svedok je pregledao diplomatske pečate koje je Blaszczyk stavio (br. 0521736).

18. Stoga se čini da je ovaj svedok na osnovu pravila *92bis* od sekundarnog značaja u odnosu na svedoka **Tomasza Blaszczyka** koji je svedočio u predmetu *Karadžić*.

19. Do dodatne zbrke dolazi i zbog toga što svedok pominje **17 dnevnika**, a ne 15.⁴⁸ Na šta on upućuje? Koja su to dva dodatna dnevnika? Kako to da taj svedok, za kojeg se čini da odlično poznaje postupak s obzirom na njegova ranija iskustva, nije svedok na osnovu pravila *92bis* u našem predmetu, a da je tužilaštvo ponudilo izjavu drugog svedoka? Zbog čega? Ne znamo ništa o tome.

20. "Misterija" broja dnevnika samo se povećava ako proučimo izjavu na osnovu pravila *92bis* generala **Manojla Milovanovića** koji kaže da je 22. aprila 2010. u Tužilaštvu pregledao svih **18 dnevnika**. U tabeli priloženoj u Dodatku njegovoj izjavi, popisao je tih 18 dnevnika na sledeći način:

1. Dnevnik: od 29. juna 1991. do 25. avgusta 1991.
2. Dnevnik: od 27. avgusta 1991. do 22. novembra 1991.
3. Dnevnik: od 23. novembra 1991. do 29. decembra 1991.
4. Dnevnik: od 31. decembra 1991. do 14. februara 1992.
5. Dnevnik: od 14. februara 1992. do 25. maja 1992.
6. Dnevnik: od 27. maja 1992. do 31. jula 1991.
7. Dnevnik: od 16. jula 1992. do 9. septembra 1992.
8. Dnevnik: od 10. septembra 1992. do 30. septembra 1992.
9. Dnevnik: od 5. oktobra 1992. do 27. decembra 1992.
10. Dnevnik: od 2. januara 1993. do 28. januara 1993.
11. Dnevnik: od 2. aprila 1993. do 24. oktobra 1993.
12. Dnevnik: od 28. oktobra 1993. do 15. januara 1994.
13. Dnevnik: od 9. januara 1994. do 21. marta 1994.
14. Dnevnik: od 31. marta 1994. do 3. septembra 1994.
15. Dnevnik: od 4. septembra 1994. do 28. januara 1995.
16. Dnevnik: od 14. jula 1995. do 18. septembra 1995.
17. Dnevnik: od 28. avgusta 1995. do 15. januara 1996.
18. Dnevnik: od 16. januara 1996. do 28. novembra 1996.

21. Treba napomenuti da je tih 18 dnevnika raspoređeno hronološki s početkom od 29. juna 1991, ali s nekoliko sledećih "**vremenskih rupa**":

- 26. avgust 1991.

⁴⁸ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T. 6055 i 6056.

- 30. decembar 1991.
- 26. maj 1992.
- od 1. do 5. oktobra 1992.
- od 28. decembra 1992. do 2. januara 1993.
- od 29. januara 1993. do 2. aprila 1993.
- od 24. do 28. oktobra 1993
- od 22. do 31. marta 1994
- od 29. januara 1995 do 14. jula 1995.

22. Treba napomenuti da neki dnevnicu pokrivaju isti period:

- dnevnik br. 12 (od 28. oktobra 1993. do 15. januara 1994)
- dnevnik br. 13 (od 9. januara 1994. do 21. marta 1994)
- dnevnik br. 16 (od 14. jula 1995. do 8. septembra 1995)
- dnevnik br. 17 (od 28. avgusta 1995. do 15. januara 1995)

23. Takođe postoji i značajna praznina za period od 28. januara 1995. do 18. septembra 1995. To znači da mora da postoji jedan ili više dnevnika za taj period koji nisu nađeni, ili koje je možda general Mladić uništio ili koji su još u njegovom posedu ako je živ. Čini se dakle očiglednim da je taj svedok video **18 dnevnika**.

24. Drugo pitanje koje se postavlja, a koje proističe iz grafološkog veštačenja, jeste sledeće: kako to da tužilaštvo, koje raspolaže dnevnicima već više od godinu dana, nije smatralo korisnim da samo pribegne grafološkom veštačenju? U članku Dejana Anastasijevića objavljenom u časopisu *Vreme* 24. juna 2010. stoji sledeće: "Dve takve sveske (iz perioda od januara do aprila 1993) pronađene su tokom pretresa Mladićeve kuće u kojoj danas živi njegova žena [...], još u decembru 2008. [...] u njima nije bilo ništa što bi bilo značajno [...]. Policija je ponovo pretresla kuću 23. februara ove godine, ali ovaj put je detaljno pretražila tavan. [...] u posebnoj bunkeru pronašli su još osamnaest beležnica, a uz njih još neka dokumenta, između ostalih i zapisnike sa Vrhovnog saveta odbrane, plus oko 120 audio i video snimaka [...]. Beležnice pokrivaju period od 29. juna 1991. do 28. novembra 1996, na oko 3500 rukom pisanih stranica."

25. Taj članak, koji treba povezati sa svedočenjem svedoka Blaszczyka od 20. avgusta 2010. u predmetu *Karadžić*, unosi pometnju po pitanju broja otkrivenih dnevnika, **2 dnevnika 2008.** i **18 dnevnika 2010.** Ne ulazeći u detaljnu analizu podataka navedenih u tom članku, čini se da je već od 2008, dakle pre više od dve godine, tužilaštvo imalo tehničku mogućnost da pribegne grafološkom veštačenju kako bi bilo sigurno, s obzirom na to da su 2 dnevnika već bila pronađena. Nije to

Prevod

učinilo, i sada se zadovoljava time da izbegne problem prilažući dve izjave na osnovu pravila 92bis koje nemaju nikakvu naučnu vrednost što se tiče rukopisa.⁴⁹

26. Transkript suđenja u predmetu *Karadžić*⁵⁰ otkriva činjenicu da je tužilaštvo znalo za postojanje 5 Mladićevih dnevnika još od decembra 2008, s obzirom na to da je dobilo navedene dnevnike 25. februara 2009. u skeniranoj verziji⁵¹ i da je imalo dovoljno vremena da zatraži od veštaka grafologa da mu dâ svoje **neosporivo stručno** mišljenje. Umesto da uradi taj osnovni posao, tužilaštvo čeka dolazak generala Milovanovića da od njega zatraži mišljenje, a on je, ovlašnim pogledom na te dokumente, mogao da zaključi samo da je to zaista rukopis generala Mladića, ali je napomenuo da ima stranica s nekim drugim rukopisom. Međutim, general ne identifikuje osobu koja je to napisala.⁵²

27. To svedočenje nije dovoljno da se naučno zaključi da se radi o rukopisu generala Mladića.

28. Osećam se dužnim da **detaljno** iznesem rezonovanje koje bi me moglo navesti da se odlučim za prosto i nedvosmisleno odbijanje zahteva za prihvatanje dokaznih predmeta kad izveštaj veštaka bude podnesen, ukoliko se pokaže da je dnevnike zaista napisao general Mladić. U protivnom, jedina mogućnost bila bi **automatsko odbijanje** zahteva.

29. Prvo pitanje koje treba postaviti jeste **ko** je general Mladić?

30. **Opštepoznata** činjenica pojavljuje se u paragrafu 90 Presude u predmetu *Popović i drugi*⁵³ gde se kaže sledeće: "Vojska RS-a formirana je 12. maja 1992. (dalje u tekstu: VRS). Radovan Karadžić, Predsjednik RS, postao je vrhovni komandant VRS-a; general Ratko Mladić postao je komandant Glavnog štaba VRS-a. VRS je uživala vojnu superiornost, dok se Armija BiH (dalje u tekstu: ABiH) opredijelila za jednu vrstu gerilskog ratovanja, koja je krajem 1992. postala prilično uspješna."

31. Iz toga sledi da je general **Mladić bio komandant glavnog štaba VRS**. Da bi stvari bile jasnije, s obzirom na to da tužilaštvo nije dalo nikakve informacije, misleći da je sve to dobro

⁴⁹ *Tužilac protiv Šešelja*, predmet br. IT-03-67, Dodatak A " Zahtevu tužilaštva za prihvatanje dokaza vezanih za Mladićeve dnevnike i za odobrenje da izmeni svoj spisak svedoka i spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter", 16. jul 2010.

⁵⁰ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f). 6044-6117.

⁵¹ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6054.

⁵² Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6063-6065, 6097-6098.

⁵³ *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88, Presuda, 10. jun 2010.

Prevod

poznato članovima Veća, u paragrafu 103 te Presude kaže se da je VRS formirana od delova JNA i da je komanda i kontrola vojnih snaga bila u rukama "Glavnog štaba" koji je, prema paragrafu 104, najviše operativno telo VRS čiji je komandant bio general Mladić koji je delovao po naređenjima Radovana Karadžića, "Vrhovnog komandanta", te da je stoga bio direktno potčinjen Karadžiću⁵⁴.

32. U ovoj fazi, kada se ispostavilo da je **Radovan Karadžić** najviši u komandnom lancu ("Vrhovni komandant"), zašto tužilaštvo ne zatraži i prihvatanje dokumenata koji potiču direktno od Radovana Karadžića, tim pre što je njegovo suđenje u toku i što se na spisku na osnovu pravila 65ter(G) u njegovom predmetu sigurno pominje postojanje tih dokumenata koji su nesumnjivo relevantni i zanimljivi.

33. Takođe treba konstatovati da se on u optužnici tereti da je učestvovao u zločinačkom poduhvatu s drugim licima, **ali se ime optuženog Šešelja ne pominje**. Što se tiče ubistava za koja se tereti u Prilogu A za godinu 1992, treba pomenuti opštinu Zvornik za period od maja 1992. do 8. juna 1992, kao i u Prilogu C za zatočeničke centre (fabrika "Cigлана", Dom kulture u Drinjači, Tehnička škola, Gerina klaonica, Dom kulture u Čelopeku i poljoprivredno dobro Ekonomija, opština Zvornik bez navođenja datuma... Radi se o tački 3 (progoni), tačkama 1 i 2 (genocid, saučesništvo u gencidu), tačkama 4, 5 i 6 (istrebljivanje i ubistvo).

34. Razmišljajući u tom pravcu, da li je hapšenje Radovana Karadžića, obavijeno tajnovitošću, takođe omogućilo otkrivanje njegovih dokumenata tipa Mladićevih dnevnika? Do sada o tome ne znamo baš ništa. Treba napomenuti da je on, tokom unakrsnog ispitivanja svedoka **Blaszczyka**, pomenuo da su neki dokumenti zaplenjeni kod njemu bliskih osoba prilikom njegovog hapšenja.⁵⁵

35. Treba napomenuti da ovaj opis, pomenut u Presudi u predmetu *Popović i drugi*, potiče od svedoka **Manojla Milanovića** za čiju izjavu tužilaštvo traži da se prihvati.⁵⁶ U ovoj fazi ne izvlačim nikakav konačan zaključak s obzirom na to da je po Presudi pokrenut žalbeni postupak, ali citirani paragrafi mogu možda omogućiti da se bolje shvati uloga generala Mladića u tim događajima.

36. Druga stvar koja se odnosi na ključno pitanje novog, koja se ne pominje u Optužnici, jeste uloga VRS i generala Mladića.

⁵⁴ *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88, Presuda, 10. juni 2010.

⁵⁵ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6095 i 6096.

⁵⁶ *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88, pretres od 31. maja 2007, Manojlo Milanović, T(f) 12319.

37. Čitanje Optužnice navodi nas da konstatujemo da, kad je stvorena Republika Srpska sa svojim vojnim snagama, VRS, u optužnici i pretpretresnom podnesku ni u jednom trenutku se ne ističe činjenica da je Srpska radikalna stranka sprovela svoje političko i vojno delovanje u saradnji sa VRS, tj. s generalom Mladićem. Isto tako, čitanje pretpretresnog podneska ne omogućava da se donese bilo kakav zaključak. Ovo je suština problema koji će biti ispitan kad za to dođe vreme u svetlu Presude i izdvojenog mišljenja sudije Lattanzi u predmetu *Jean Mpambara*.⁵⁷

38. Jurisprudencija je precizna: optuženi mora tačno da zna od samog početka za šta se tereti.⁵⁸ Dužnost je Pretresnog veća, kada izveštaj veštaka bude podnesen, da reši to pitanje.

39. Pregledom obelodanjenih stranica, s iznenađenjem konstatujemo da je general Mladić sistematski, na svakom sastanku, popisivao sva imena učesnika i šta su govorili, te zapisivao komentare, bilo tokom, bilo nakon sastanaka.

40. To je ono što čudi kada se zna kako se odvijaju sastanci na visokom nivou. Naime onaj ko predsedava sastankom, ili ko je ključni učesnik, uglavnom ne pravi beleške, nego to prepušta nekom podređenom, jer treba da obezbedi vođenje sastanka, da gleda svoje sagovornike i da reaguje na ono što se govori. Stoga je začuđujuće da ličnost na nivou generala Mladića može, dan za danom, pisati stranice i stranice u vreme trajanja događaja dok bi ga njegove dužnosti trebale navesti da taj posao prepusti drugima. Veštaci pomenuti u članku časopisa *Globus*, kako se čini, potkrepljuju tu mogućnost.⁵⁹

41. Taj tehnički detalj stoga ne može da ne iznenadi i svodi se na to da se čovek upitamo: da li je on tehnički mogao **tokom** sastanka da ispiše tolike stranice iako je bio jedan od najvažnijih učesnika? U najmanju ruku...sumnjam.

42. Možda postoji tehničko objašnjenje koje bi bilo da je, uz pristanak učesnika ili **bez njihovog znanja**, sastanak snimljen i da bi general Mladić u svojoj kancelariji, kada je imao vremena,

⁵⁷ Izdvojeno mišljenje sudije Lattanzi, predmet br. 01-65, *Jean Mpambara*, 20. septembar 2006, par.10: "Naime, prema mišljenju Žalbenog veća, obavezu tužioca da jasno i detaljno obavesti optuženog o optužbama kojima se tereti, ne treba gledati na izolovan način, nego u funkciji prava optuženog da se sam brani. S obzirom na to, potrebno je proceniti da li mu je tužilac pružio adekvatne informacije u odnosu na to kako je to odbrana razumela. Naime, ako je tačno da 'se ne može proglasiti nikakva krivica ukoliko je nepoštovanje obaveze o dužnom infomisanju gonjene osobe o pravnim i činjeničnim razlozima na kojima počivaju optužbe kojima se tereti ugrozilo njegovo pravo na pravičan postupak', takođe je tačno da Veće treba konkretno proceniti da li je optuženi 'imao razumnju mogućnost da shvati optužbe podignute protiv njega'. Pored toga, prema mišljenju Žalbenog veća, ako Pretresno veće 'oceni da je optužnica manjkava jer je nejasna i dvosmislena, ono treba istražiti da li je optuženi ipak imao pravičan postupak, ili drugim rečima; da li je konstatovana manjkavost nanela štetu odbrani'".

⁵⁸ *Tužilac protiv Erdemovića*, predmet br. IT-96-22, Presuda po žalbi, 7. oktobar 1997, par.16-21. *Tužilac protiv Simića*, predmet br. IT-95-9-A, Presuda, 28. novembar 2006, par. 15-25.

⁵⁹ Članak iz časopisa GLOBUS, "Globus istražuje: Mladićevi dnevnik ili velika prevara", 4. jun 2010.

Prevod

preslušao trake i preneo reči napravivši sintezu onog što je bilo na audio-traci na školski način, zadržavši samo one delove koji su po njegovom mišljenju važni, ali koji su subjektivni u odnosu na ono što je stvarno rečeno.

43. Ovaj zahtev tužilaštva tiče se **13 odlomaka**, pažljivo odabranih između 3.500 stranica Mladićevih dnevnika, kako bi potkrepili optužnicu. Zapravo tih 13 odlomaka, ukupno 165 stranica, predstavlja oko 4% Mladićevih dnevnika.

44. Tužilaštvo je ovom Veću, kao i drugim pretresnim većima Međunarodnog suda, podnelo zahtev za izmenu spiska na osnovu pravila 65ter, ili za odobrenje za novo izvođenje dokaza.

45. "Čudesno" otkriće Mladićevih dnevnika, pod pretpostavkom da je ono realizovano u normalnim uslovima, trebalo bi da navede profesionalnog istražitelja, a kasnije i sudiju koji rešava predmet, da nakon pretresa i zaplene postavi sledeća pitanja:

- da li su dokumenti relevantni za tekući predmet?
- da li je dokumente, ako su relevantni, napisao **počinilac zločina** ?
- da li su otkriveni dokumenti **autentični** ili **falsifikovani**?
- ako dokumenti sadrže karakteristike koji potkrepljuju njihovu verodostojnost, posebno pisani dokumenti (što je slučaj s Mladićevim dnevnicima), da li smo sigurni da je osoba koja je pisala dokument zaista ona koja je navodno sastavila taj dokument?
- ako se radi o falsifikovanim dokumentima, u kom trenutku su oni dostavljeni i s kojim ciljem?

46. Ova gore nabrojana pitanja navode me da istaknem još dva pitanja koja mogu biti važna za naš predmet:

47. Prvo pitanje tiče se autentičnosti tih dokumenata: da li je general Mladić zaista napisao te dokumente?

48. Mada je sudija Kwon u predmetu *Karadžić* zaključio prilikom prihvatanja da nema prigovora na autentičnost, ipak treba napomenuti rezerve koje je **pre toga** iznela Karadžićeva odbrana. Branilac "u pripravnosti", g. Robinson, rekao je sledeće: "Da, gospodine predsedavajući, odgovoriću u ime g. Karadžića. Zapravo, mi smo saopštili tužilaštvu, tj. ono što saopštavamo

tužilaštvu u vezi s autentičnošću, jer to zasad nije dokazano, i [...] saopšteno je da bi to mogao dokazati sledeći svedok pa ćemo videti da li je te dnevnik zaista napisao general Mladić".⁶⁰

49. Sam optuženi Karadžić je osporio sadržaj kako ga tumači tužilaštvo, ističući u više navrata pitanje prevoda.⁶¹ Na kraju se nije usprotivio prihvatanju, sigurno iz razloga vezanih za svoju odbranu, što nije moje da ocenjujem. Međutim, moram da konstatujem da njegov stav može da se razlikuje od stava drugih zainteresovanih koji takođe možda imaju razloga da budu **za** ili **protiv** prihvatanja. Stoga, činjenica da se on nije usprotivio prihvatanju ne znači da više nema sumnje u autentičnost dnevnika koja bi u svakom slučaju zahtevala mišljenje veštaka. Takođe, ne mogu ignorisati mogućnost da su se iz sopstvenih interesa dva begunca mogla sastati i zajednički organizovati strategiju odbrane preko neočekivanog otkrića dnevnika koji bi, u očima tužilaštva, na prvi pogled mogli poslužiti njegovoj tezi, ali će se možda na kraju postupka pokazati kao dokazi odbrane.

50. U okvirima međunarodne pravde koja treba da bude na **najvišem nivou**, potrebno je pribeci grafološkom veštačenju s obzirom na to da je autor u bekstvu jer se radi o kredibilitetu međunarodne pravde koja mora da primenjuje veoma visoke standarde kako ne bi bila na udaru kritika.

51. Druga hipoteza koja se može zamisliti jeste teoretska mogućnost da su Mladićevi dnevnik napisani njegovom rukom, ali da su u celosti ili delimično napisani da bi poslužili za potrebe njegove odbrane. Razumni istražitelj, koji je izučio istražiteljski posao, trebao bi se upitati nije li se begunac vratio na lice mesta (u svoje potkrovlje?) kako bi tu odložio dokaze u svoju korist i oslobodio se određene odgovornosti dnevnikom koji je mogao u celosti ili delimično da napiše nakon dotičnih događaja. General Milovanović kaže da je to zaista rukopis generala Mladića, ali ne daje formalni dokaz da je taj dnevnik napisan red po red u njegovom prisustvu. Dužan sam takođe da predvidim mogućnost falsifikovanja dokaza od strane čoveka koji je, kao Palčić, za sobom ostavljao tragove koji će ga, u celosti ili delimično, osloboditi odgovornosti, znajući da će po svemu sudeći, pre ili kasnije, istražitelji "nabasati" na te dokumente.

52. Hipoteza falsifikovanja *a posteriori* mora se ozbiljno uzeti u obzir, a bez odgovarajućih izjava supruge generala Mladića ili samog generala Mladića, za sada možemo samo izneti tu hipotezu i proveriti je **grafološkim veštačenjem**. Naime, grafološko veštačenje će možda moći, na osnovu rukom pisanih napomena u različitim beležnicama, da konstruiše psihološki profil begunca i

⁶⁰ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6047 i 6048.

⁶¹ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6089, 6097-6099, 6102.

da omogućí da se zaključi kolika je verovatnoća da su napomene dodate **nakon** navedenih datuma. Suština tog veštačenja bile bi eventualne naznake toga da su neke beleške dodate naknadno, nakon događaja, na primer u cilju **samoopravdanja ili oslobađanja od odgovornosti**. Prema tome, u nedostatku drugih nepobitnih dokaza, čini se neophodnim da se obavi grafološko veštačenje.⁶²

53. Begunca, generala Mladića, već više godina – nakon izdavanja Optužnice protiv njega⁶³ – traže nadležne službe Republike Srbije, međunarodne misije u okviru svog mandata,⁶⁴ kao i Tužilaštvo koje je poslednjih godina učestalo s putovanjima⁶⁵ i izjavama.⁶⁶

54. Preduzete istrage, o kojima sudije nemaju nikakvih saznanja, ni o tome da li su stvarna, ni o tehnikama koje su korišćene, a koja dosad nisu dala rezultate u pogledu lociranja begunca, ipak su dovela **23. februara 2010.** do pronalaženja navedenih dnevnika u stanu supruge generala Mladića. To otkriće, kao što sam gore naveo, moglo je biti "programirano" u saradnji s generalom Mladićem.

⁶² Komentar: Vrhovni sud Sjedinjenih država je u svojoj Presudi po žalbi u predmetu *Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals Inc.* definisao određene kriterijume o kvalifikacijama potrebnim da se bude veštak u sudskom sporu, i precizirao da se radi o uopštenim kriterijumima koji *a priori* ne isključuju domen grafološkog veštačenja.

⁶³ Prvobitna optužnica protiv Radovana Karadžića i Ratka Mladića potvrđena je 25. jula 1995. Optuženi su trebali da odgovaraju za genocid i druge zločine počinjene protiv civilnog stanovništva na celokupnoj teritoriji Bosne i Hercegovine (predmet br. IT-95-5). Druga verzija optužnice, potvrđena 16. novembra 1995, odnosila se na događaje koji su se odigrali u Srebrenici u julu 1995. (predmet br. IT-95-18). Dve optužnice su objedinjene u julu 1996 pod brojem predmeta IT-95-5/18. Optužnica je izmenjena 11. oktobra 2002. u pogledu Ratka Mladića. Dana 15. oktobra 2009, predmet Ratka Mladića je službeno odvojen od predmeta Radovana Karadžića i dodeljen mu je broj predmeta IT-09-92.

⁶⁴ Rezolucijom 1031 (1995) Saveta bezbednosti osnovane su Višenacionalne snage za vojnu provedbu (dalje u tekstu: IFOR) (upor. par. 4 i 14). Njih su zamenile Stabilizacione snage NATO-a u Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu: SFOR) od januara 1996. do decembra 2004. Od tog datuma je misija stabilizacije poverena Evropskoj uniji (EUFOR).

⁶⁵ Tužilac, gospođa Carla Del Ponte došla je 9. marta 2005. u Sarajevo na inauguraciju Suda u Bosni i Hercegovini. U februaru 2006, u Beograd. Dana 11. jula 2006, u Bosnu i Hercegovinu da bi prisustvovala komemoraciji za Srebrenicu u Potočarima. Osim toga, tokom meseca novembra i decembra 2008, tužilac, gospodin Serge Brammertz putovao je u Zagreb 10. i 11. novembra, zatim u Sarajevo 12. i 13. novembra, kao i u Beograd 17. i 18. novembra. U sve tri prestonice, tužilac se, između ostalih, susreo s predstavnicima vlada i s licima zaduženim za saradnju s Međunarodnim sudom. Uz to, tužilac je 2009. putovao u Zagreb 5. februara; u Beograd 26. i 27. marta; u Sarajevo 4-5. i 6. maja; i ponovo u Beograd 11. i 12. maja; u Hrvatsku 25. i 27. maja, a takođe i 28. i 29. septembra; u Sarajevo 28. i 29. oktobra, i u Beograd 2. i 3. novembra. Konačno 2010. tužilac je po prvi put prisustvovao komemoraciji za Srebrenicu u Potočarima u mesecu aprilu. Zatim je od 12. do 14. maja bio u Beogradu, a u Hrvatskoj od 25. do 27. maja.

⁶⁶ Te diplomatske izjave date su u Briselu. Naime, u januaru 2006, tužilac, gospođa Carla Del Ponte održala je niz sastanaka, zajedno s Generalnim sekretarom NATO-a, Evropskim komesarom za proširenje i za evropsku politiku i Visokim predstavnikom za zajedničku spoljnu politiku i bezbednost Evropske Unije. Osim toga, 26. juna 2007, tužilac se obratio članovima Komisije za spoljne poslove Evropske unije u vezi s hapšenjem Ratka Mladića. Pored toga, 3. jula 2007, tužilac se sastao sa Predstavnikom za zajedničku spoljnu politiku i bezbednost Evropske Unije, kao i sa Evropskim komesarom za proširenje i za evropsku politiku kako bi razgovarali, između ostalog, o saradnji država sa Međunarodnim sudom. Takođe, tužilac je 5. septembra 2007. u pratnji predsednika Pocara i Sekretara Holthuisa, prisustvovao jednom seminaru. Uz to je 15. septembra 2008. tužilac, gospodin Serge Brammertz, prisustvovao sastanku ministara spoljnih poslova. Konačno 18 septembra 2009. tužilac je objasnio kako treba da se odvija saradnja država sa Tužilaštvom, isto to je učinio 25. marta 2010. prilikom susreta sa Štefanom Füleom, Evropskim komesarom za proširenje i za evropsku politiku.

55. Tehnički gledano, čini se neverovatnim da se nakon svih tih godina i svih uloženi napora, pre nekoliko nedelja otkriju ti dnevnic! Možemo da se upitamo šta su zapravo radili istražitelji zaduženi da pronađu generala Mladića?

56. "Otkriće" tih dnevnika ne prestaje da nas čudi. Treba da se upitamo šta su zapravo ranije radili istražitelji prilikom pretresa kuća gde je boravila porodica Mladić, a to nikad nećemo saznati ukoliko ne dobijemo kopije izveštaja o proceduri koju su obavile nadležne srpske službe. Jedini odgovor koji smo dobili dao je svedok **Blaszczyk** u predmetu *Karadžić*, koji pominje MUP Srbije, ali kaže da on sam nije bio prisutan.⁶⁷

57. Moram da konstatujem da tužilac u svojim podnescima daje vrlo malo informacija o pravnim okvirima tog otkrića, tako da sudije Veća koje rešava po tom pitanju ne znaju **ko** je tačno otkrio te dokaze; trebalo je kopirati sve dokumente o proceduri koja je dovela do tog pretresa, kao i izjave koje su mogle da se dobiju, a u najmanju ruku izjavu supruge. Mada u predmetu *Karadžić* ima nekih dokumenata koji odgovaraju na ta pitanja i koji su uvršteni u spis kao dokazi, što se nas tiče, **mi** nemamo baš ništa!⁶⁸

58. Poći putem koji sugeriše tužilaštvo, odnosno uvrstiti u spis Mladićeve dnevnike, značilo bi postaviti sledeće pitanje: postoje li i drugi dnevnic jednako ili više vredni od ovih? Odgovor bi trebao biti pozitivan jer, ako sledimo teoriju da su dnevnike vodili oficiri JNA, trebali bi da postoje dnevnic svih oficira bivše JNA koji su služili u JNA ili u drugim vojskama.

59. Očigledno je da je potraga za generalom Mladićem poznata celom svetu jer je bivši tužilac Međunarodnog suda smatrala da treba da izda, najpre u Italiji, knjigu koju je napisala u saradnji sa "svedokom veštakom" tužilaštva,⁶⁹ a posebno da bi obradila temu traganja za generalom Mladićem i Radovanom Karadžićem, najavivši ga na naslovnoj stranici: *Con la collaborazione di Chuck Sudetic - Carla Del Ponte - La Caccia- Io e i criminali di guerra /U saradnji sa Chuckom Sudetićem, Carla Del Ponte, Lov – Ja i ratni zločinci/* u izdanju kuće Feltrinelli, Milano (Italija); tu knjigu je predstavila na sajmu knjiga u Buenos-Airesu (Argentina) u prisustvu dva predstavnika jednog međunarodnog suda od kojih je jedan bivši sudija Žalbenog veća...⁷⁰

⁶⁷ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6051 i 6053.

⁶⁸ Pretres od 20. avgusta 2010, Tomasz Blaszczyk, T(f) 6056.

⁶⁹ *Tužilac protiv Prlića i drugih*, predmet br. IT-04-74, "Tužiočev podnesak s Izvještajem sudskog vještaka Charlesa A. Sudetića od 14. februara 2007. sa Corrigendumom", javni dokument podnesen 23. maja 2007. Usmena odluka Veća od 4. jula 2007. kojom se zahtev odbija, T(f) 20762 i 20763, potvrđena 6. septembra 2007: "Odluka po zahtjevu tužioca da se preispita odluka ili alternativno da se prihvate dokumentarni dokazni predmeti (Predsjednički transkripti)". V. takođe T(f). 37187 i 37205.

⁷⁰ V. članak na web-sajtu swissinfo.ch od 22. maja 2010.

60. Izgleda da je ona uradila sve što je moguće da general Mladić bude uhvaćen, o čemu svedoči intervju koji je dala u Bordeauxu (Francuska).⁷¹ Takođe je učestvovala i u dokumentarnom filmu "Carlina lista" posvećenom potrazi za zločincima koji su u bekstvu.

61. Sadašnji tužilac, **g. Serge Brammertz**, izjavio je pre nekog vremena, prilikom jednog susreta sa stranim novinarima u Hagu, u istom duhu kao i prethodni tužilac: "postoji raskorak između političkog diskursa, onog što se dešava na terenu i što bi trebalo učiniti da bi bili efikasni" i dodaje "situacija je još daleko od savršene".⁷²

62. Statut obavezuje Međunarodni sud da postupke vodi **ekspeditivno**. Tako se u članu 20 Statuta predviđa sledeće: "Pretnesna veća moraju osigurati da suđenje bude pravično i ekspeditivno." Ekspeditivnost postupka je uslov koji važi u svim pravnim sistemima. Uostalom, Evropski sud za ljudska prava u više navrata je definisao pojam razumnog trajanja.⁷³ U svom izveštaju Savetu bezbednosti, Generalni sekretar Ujedinjenih nacija pominje kriterijum ekspeditivnosti postupaka.⁷⁴

63. Taj koncept ekspeditivnosti je razumljiv, jer u svakom postupku na MKSJ, postoji optuženi koji je u pritvoru. Stoga se pritvor ne može preko mere produžavati zbog načina na koji strane u postupku sprovode proceduru, čime bi se procedura beskorisno produžavala. Tim pre što u ovom slučaju, optuženi obara sve rekorde boravka u pritvoru.

64. U vezi s tim, treba napomenuti da se u Pravilniku o postupku i dokazima koji su donele sudije, u više pravila pominje uslov ekspeditivnosti.⁷⁵

65. U tom kontekstu, kada se pojavi nova proceduralna činjenica, to treba ispitati još pažljivije da suštinsko načelo procedure, ekspeditivnost, ne bude ugroženo. Zbog toga je jurisprudencija ovog

⁷¹ Intervju u novinama Libération od 21. oktobra 2006. (odlomci):

Pitanje: O Mladiću?

Odgovor: U Beogradu postoji zaista nedostatak političke volje. Srećom, međunarodna zajednica je sada jednoglasna u zahtevu da se on izruči u Hag.

Pitanje: Gde je Mladić u ovom trenutku?

Odgovor: U Srbiji, u Beogradu i okolini jer se naravno kreće.

⁷² Vest AFP-a od 29. oktobra 2010, Mladić na slobodi: "najgori znak" (MKS).

⁷³ Drugostepena presuda, 27. novembar 1991, *Kemmache contre France*, par. 60; Drugostepena presuda, *Reinhardt et Slimane-Kaid contre France* od 31. marta 1998, par. 97: "Veće podseća da se razumnost trajanja nekog postupka procenjuje prema predmetnim okolnostima i u skladu sa kriterijumima utvrđenim praksom, posebno sa složenosti predmeta, ponašanjem podnosioca zahteva i nadležnih vlasti".

⁷⁴ Izveštaj generalnog sekretara Ujedinjenih nacija S/25704 i *Corrigendum*, str. 27, par. 99.

⁷⁵ Pravilnik o postupku i dokazima (dalje u tekstu: Pravilnik) usvojen 11. februara 1994. i izmenjen 10. decembra 2009: pravilo 72(B)(ii) Pravilnika, "Preliminarni podnesci"; Pravilo 73(B) Pravilnika, "Ostali podnesci"; pravilo 90(F)(ii), "Svedočenje svedoka"; pravilo 98ter(C) i (D), "Presuda"; pravilo 117(BB), "Presuda po žalbi".

Međunarodnog suda utvrdila stroge uslove za novo izvođenje dokaza, za koje se podrazumeva da će biti uzrok novih odlaganja.

66. U istoriji država bilo bi lako navesti otkrića do kojih je došlo nakon falsifikata i manipulacija.⁷⁶ Najbolji primer je suđenje Ircima iz Vincennesa.⁷⁷ Taj sramni presedan navodi me da budem veoma oprezan pri nekom fantastičnom otkriću za tužilaštvo, pogotovo u odnosu na medijski pritisak,⁷⁸ iako je dosad bila praksa da se dokazni predmeti koji su bili predmet poverljivih i *ex parte* zahteva drže u tajnosti, daleko od medijske buke.

67. Prema izjavi priloženoj zahtevu, u skladu s praksom oficira JNA, oficir Mladić vodio je dnevnik u koji je svakodnevno zapisivao značajne događaje tog dana.⁷⁹

68. Ukoliko reči komandanta Glavnog štaba odgovaraju istini – a dosad nemam dokaza da nije tako – ipak mogu da zaključim da se radi o ličnim beleškama stavljenim na papir uglavnom u vezi s raznim događajima koji su se odigrali u periodu koji pokriva Optužnica. To može biti potkrepljeno rečima svedoka tužilaštva u predmetu *Karadžić*.

69. S tehničkog stanovišta, nepobitno je da takva izjava, ukoliko je relevantna, može da ima određenu dokaznu vrednost, ali te beleške ipak treba uporediti s drugim dokumentima. Relevantnost i dokazna vrednost bile bi još bolje utvrđene da je svedok prisutan, kako bi mogao da se suoči sa samim sadržajem tih zapisa. Radi se o teoretskoj mogućnosti jer, s obzirom na to da je optužen, ima pravo da odbije da odgovara, što je njegovo osnovno pravo. Takođe, na teoretskom planu, optuženi

⁷⁶ V. o tome više kontroverznih predmeta kao što je suđenje Calasu u kom je Presudom po žalbi iz godine 1765. koju je donelo veće od 80 sudija i Kraljevski savet, Calas rehabilitovan. Takođe i predmet *Dreyfus*, iz 1894 godine, kada je kapetan Alfred Dreyfus, alžaški Jevrejin, optužen za špijunažu i bio na vojnom sudu osuđen na gubitak čina i na deportaciju na Đavolji otok. Dve godine kasnije, dokazano je da se Presuda zasnivala na falsifikovanim dokumentima i bilo je ozbiljnih razloga za sumnju da je pravi krivac zapravo bio jedan prezaduženi oficir, major Esterhazy. Isto tako, u vezi s paljevinom Reichstaga 10. januara 2008. nemačko savezno tužilaštvo "Generalbundesanwaltschaft beim Bundesgreichtshof Karlsruhe", ocenilo je presudu Marinusu van der Lubbeu službeno "nezakonitom" i stoga je poništilo 75 godina kasnije. Tu je i predmet bračnog para Rosenberg kojima je presudu izrekao Okružni sud Sjedinjenih Država, Južni okrug za Njujork, predmet broj C.134-245; *United States od America v. Julius Rosenberg, Ethel Rosenberg, Anatoli A., Yakovlev, also known as "John", David Greenglass and Morton Sobell*, posle koje je usledila teška kritika na nacionalnom i na međunarodnom planu. Konačno, predmet *Katinska šuma* u vezi s kojim je lider SSSR-a Mihail Gorbačov 1990. godine priznao da je NKVD bio odgovoran za masakr i zvanično se izvinio poljskom narodu.

⁷⁷ Kasacioni sud, Krivično veće, javni pretres od 26. marta 2003, 02-81.307, presuda po žalbi nije objavljena u službenom listu.

⁷⁸ Dana 18. juna 2010, tužilac, Serge Brammertz, javno je izneo pred Savetom bezbednosti sledeće: "Srpske vlasti su predale Tužilaštvu vojne dnevnik koji sadrže rukom pisane beleške Ratka Mladića kao i trake koje se na to odnose. Te dokaze je zaplenio Akcioni tim zadužen za traganje za optuženima koji su u bekstvu prilikom pretresa u februaru 2010. Ti obimni i vredni dnevnik su trenutno na analizi. Tražili smo da se uvrste u spis u više predmeta i nameravamo da tako nastavimo da radimo."

⁷⁹ *Tužilac protiv Šešelja*, predmet br. IT-03-67, Dodatak A, "Zahtev tužilaštva za prihvatanje dokaza vezanih za Mladićeve dnevnik i za odobrenje da izmeni svoj spisak svedoka i spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65ter", 16. jul 2010.

Prevod

Karadžić mogao bi doprineti dajući neke elemente procene ako bi hteo da svedoči kao što su i drugi optuženi svedočili u drugim predmetima (optuženi Šešelj svedočio je u predmetu *Milošević*).⁸⁰

70. Bekstvo lica o kome se radi, o kome niko nema vesti već neko vreme, ne omogućava ili neće omogućiti suočavanje u kratkom roku. Prema tome, sve što je pomenuto ima samo **relativno** značenje i traži poređenje drugih, već prihvaćenih dokaza, sa sadržajem dnevnika; stoga sadržaj dnevnika, upravo zbog njihovog autora, mora biti potkrepljen drugim dokazima, kako bi se povećala dokazna vrednost svih dokaznih predmeta već uvrštenih u spis, a ne obratno.

71. Stoga je moj zaključak da je dokazna vrednost dnevnika vrlo mala, u nedostatku drugih dokaznih predmeta s kojima nismo upoznati. Moram da zaključim da ih treba jednostavno odbiti.

72. Neophodnost ekspeditivnosti postupka podrazumeva ličnu odgovornost učesnika u postupku za ono što čine.

73. Kao što je predviđeno Statutom, tužilaštvo je dužno da pripremi dosje koji će biti rezultat ozbiljne i profesionalne istrage.

74. Odbrana, čiji je osnovni zadatak ostvarivanje prava optuženog, mora, kao i tužilaštvo, da pripremi svoje dokaze na profesionalan način, vodeći računa o onome što je na kocki.

75. Što se tiče sudija, njihov je zadatak, utvrđen Statutom, a posebno pravilom 90(F) Pravilnika o postupku i dokazima, da garantuju ekspeditivnost postupka, i to svim proceduralnim sredstvima koja im stoje na raspolaganju, pod uslovom da ih koriste i da ne prepuštaju samo stranama u postupku da vode suđenje. Pravilo 54 Pravilnika o postupku i dokazima daje sudijama potrebna sredstva: oni mogu da izdaju naloge o vođenju postupka i to *proprio motu*.

76. U okviru takve strukture, jurisprudencija je zanimljiva jer ocrta na veoma precizan način konture delovanja sudija i podseća strane na njihove obaveze. Tako je 1998. godine, u jednoj odluci donesenoj u predmetu *Delalić*, "Odluka u predmetu *Čelebići*", Veće preciziralo da se obnova dokaznog postupka tužilaštva može odobriti samo "u izuzetnim slučajevima, kad je to neophodno radi provođenja pravde".⁸¹ Taj argument je zatim ponovljen 2005. godine, u jurisprudenciji ovog

⁸⁰ *Tužilac protiv Miloševića*, predmet br. IT-02-54, svedočenja od 19, 23, 24, 25, 30. i 31. avgusta 2005. i od 1, 5, 6, 7, 14, 15, 16. i 20. septembra 2005.

⁸¹ *Tužilac protiv Delalića i drugih*, predmet br. IT-96-21-T, "Odluka po alternativnom zahtjevu tužioca za ponovno otvaranje predmeta optužbe", 19. avgust 1998. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Čelebići* »), par. 27.

Prevod

Međunarodnog suda: u predmetu *Milošević*⁸² a zatim u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*.⁸³ Prema tome, tužilaštvo ima **obavezu revnosti**. Ta obaveza je, osim toga, precizirana u Odluci u predmetu *Čelebići*, u kojoj je Veće objasnilo da u načelu, što je zahtev tužioca za izvođenje novih dokaza kasnije podnesen, manje su šanse da će Veće odobriti navedeni zahtev, pa je Veće zato odbilo zahtev tužilaštva.⁸⁴ Pored toga, naknadno je definisan i pojam revnosti. U odluci u predmetu *Milošević*, Pretresno veće je izjavilo da "standard razumne revnosti nije zadovoljen kad do pokušaja da se pronade ili pribavi predmetni dokaz nije došlo sve do perioda nakon okončanja izvođenja dokaza ove strane u postupku, a nije dato nikakvo objašnjenje za takvo kašnjenje". U jurisprudenciji Međunarodnog suda jasno je utvrđeno da je strana koja traži ponovno izvođenje svojih dokaza dužna da dokaže da su dokazi "novopribavljeni".⁸⁵

77. Međutim, s obzirom na to da je znalo za postojanje prvog Mladićevog dnevnika u februaru 2009,⁸⁶ na tužilaštvu je bilo da o tome obavesti strane u postupku i Veće. S moje tačke gledišta, nedostatak revnosti sam po sebi je dovoljan da neizbežno usledi odbijanje zahteva. To će morati da se ispita nakon podnošenja izveštaja veštaka.

78. U kontinentalnom sistemu prava, suđenja su izuzetno kratka i traju nekoliko dana ili nedelja, bez obzira na složenost predmeta,⁸⁷ s izuzetkom predmeta koji se tiču italijanske mafije koji traju više meseci.⁸⁸ U *common law* sistemima, trajanje suđenja je takođe ograničeno.⁸⁹ Osim toga, što se

⁸² *Tužilac protiv Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, "Odluka po zahtevu za ograničeno dodatno izvođenje dokaza tužilaštva u vezi s bosanskom i kosovskom komponentom predmeta s poverljivim Dodatkom", 13. decembar 2005, (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*), par. 33 i 37.

⁸³ *Tužilac protiv Hadžihasanovića i Kubure*, predmet br. IT-01-47-T, "Odluka po zahtjevu optužbe za novo izvođenje dokaza optužbe", 1. jun 2005. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Hadžihasanović*), par. 47.

⁸⁴ *Tužilac protiv Delalića i drugih*, predmet br. IT-96-21-T, "Odluka po alternativnom zahtjevu tužioca za ponovno otvaranje predmeta optužbe", 19. avgust 1998. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Čelebići*).

⁸⁵ *Tužilac protiv Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, "Odluka po zahtevu za ograničeno dodatno izvođenje dokaza tužilaštva u vezi s bosanskom i kosovskom komponentom predmeta s poverljivim Dodatkom", 13. decembar 2005, (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*).

⁸⁶ *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88, "Drugi zahtjev tužilaštva za ponovno otvaranje svog dokaznog postupka i/ili prihvatanje dokaza u postupku pobijanja na osnovu pravila 85(A)", poverljivi dokument, 27. mart 2009, par. 6-8.

⁸⁷ Član 309 francuskog Zakona o krivičnom postupku (izmenjenog zakonom br. 93-1013 od 24. avgusta 1993. koji je izmenio zakon br. 93-2 od 4. januara 1993. o reformi krivičnog postupka): "Predsedavajući održava red na pretresu i vodi raspravu. Odbacuje sve što bi moglo da osujeti dostojanstvo pretresa ili bi moglo da ga produži bez nade da će rezultirati većom izvesnošću njegovog ishoda". Član 331 švajcarskog Zakona o krivičnom postupku, 5 oktobar 2007.

⁸⁸ V. na primer "mega-proces" u Palermu koji je počeo 10 februara 1986. a završio se 17. novembra 1987. godine, i koji je daleke trajao nešto više od godinu i po, u kom je bilo optuženo 465 lica i osuđeno ukupno 365 lica

⁸⁹ U Kanadi, v. na primer Krivični zakon, (Dekret 650-2005), 19. oktobar 2005, Poglavlje VII "O zasedanjima veća", par. 17 "Utvrđivanje datuma zasedanja; Predsedavajući sudija, odgovorni sudija ili sudija, u svakom slučaju, nakon što se posavetovao sa sekretarom, utvrđuje dane zasedanja veća". U Kanadi, godine 2001-2002, prosečno trajanje suđenja za tešku krađu bilo je 218 dana, za teške zločine prosek je bio 224 dana, a 293 dana za seksualne napade (v. "Ispitivanje prosečnog trajanja zatvorskih kazni za muškarce u Kanadi, od 1994. do 2002." Roger Boe, Larry Motiuk i Mark Nafekh, 2004, Kazneno-popravna služba, Kanada). U Ujedinjenom Kraljevstvu, v. na primer član 245 "Zakona o krivičnom postupku": "Predsedavajući Žalbenog veća nalogom imenuje predsedavajućeg za svako tromesečje i za svaki porotni sud, i određuje datum početka pretresa", 1. januar 2006.

tiče međunarodnih krivičnih sudova, treba napomenuti da su u Nirnbergu i Tokiju, suđenja bila ekspeditivna.⁹⁰ U Kambodži, suđenje “*Daču*” koje je sprovelo Vanredno veće zaduženo za krivično gonjenje zločina koje su počinili Crveni Kmeri trajalo je manje od godinu i po.⁹¹

79. U tom kontekstu, čini se da će suđenje Šešelju postati najduži postupak u istoriji po pitanju pritvora. Suđenje je počelo 7. novembra 2007, ali treba napomenuti da je on u pritvoru od **24. februara 2003**, što je svetski rekord. Zato u ovoj fazi, mogu samo da budem **protiv** odobravanja svih zahteva koji bi mogli da produže suđenje, osim zahteva koji bi se ticali nekog izuzetnog događaja koji je suštinski povezan s optužnicom. Takođe, ne mogu da ne procenim, uzevši u obzir sve proceduralne zamke, da se u ovom trenutku može predvideti (gotovo sam siguran u to) da uz eventualne rokove Žalbenog veća do konačne presude neće doći pre 2013. godine, tako da bi optuženi mogao ostati u pritvoru 10 godina. Radi se o teoretskom gledištu, koje ipak ne treba zanemariti. Uzrok takvom stanju stvari su dva glavna faktora: prvi proističe iz činjenice da je tužilaštvu trebalo gotovo četiri godine pre nego što je započelo prvo suđenje, a drugi faktor tiče se nametanja branioca u pripravnosti kao posledica čega je došlo do kašnjenja početka suđenja. U tom kontekstu i uzimajući u obzir brojne proceduralne zamke u ovom predmetu, razumljivo je pribegavanje grafološkom veštačenju, jer nakon sveg tog vremena, radi se o kapi vode u moru...

80. U svakom slučaju, čini mi se da je neophodno naložiti grafološko veštačanje, a u odnosu na njegove rezultate, situacija će biti sasvim jasna:

- ili su dnevnicu autentični i tada će se postaviti pitanje da li Veće treba da ih prihvati.
- ili dnevnicu nisu autentični i na Veću će biti da ih odbije ne postavljajući dodatna pitanja, kao što je pitanje dužne revnosti.

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je merodavna francuska verzija.

⁹⁰ U Nirnbergu, suđenje ratnim zločincima je počelo 20. novembra 1945, a završilo se 1. oktobra 1946. U Tokiju, Sud je zasedao od 3. maja 1946. do 12. novembra 1948.

⁹¹ Suđenje “*Daču*” je počelo 17. februara 2009. i završilo se 26. jula 2010.

Prevod

/potpis na originalu/
Jean-Claude Antonetti,
predsedavajući

Dana 22. oktobra 2010.

Hag (Holandija)

[pečat Međunarodnog suda]

Dodatak 1

Prevod

Broj prijema u tužilaštvu: spisak s brojevima inventarskih listova za dnevnik sastavljenih prilikom zaplene	Opis dnevnika na inventarskom listu sastavljenom prilikom zaplene (ako je to precizirano na pretresu)	Broj na osnovu pravila 65ter u predmetu Karadžić, br. IT-95-5/18-T, pretres od 20. avgusta 2010	Naslov, sadržaj, datum i mesto (ako je to precizirano na pretresu)	Broj stranica (ako je to precizirano na pretresu)	Stranice u transkriptu: predmet Karadžić br. IT-95-5/18-T, pretres od 20. avgusta 2010.
41	Sveska ciglaste boje s oznakom JNA.	22838		394 stranica rukopisa	T(f) 6058 i T. 6050.
39	Radna sveska ciglaste boje s oznakom JNA.	22839		399 stranica rukopisa	T(f) 6058 i T. 6050.
40	Sveska bordo boje s oznakom JNA, u kojoj se nalazi pismo "FAD" i dva listića rukopisa. Prema izjavi svedoka, na prvu stranicu je oficir srpskog MUP-a zalepio jedan samolepivi listić "post-it".	22840	"Pale, godine 1992, utorak 9. jun, 20 sati, sastanak sa Predsedništvom SR BiH" Prisutni: Karadžić, Koljević, Plavšić, Krajišnik, Đerić, Mladić, Gvero i Tolimir. Ovaj dnevnik takođe upućuje na datum 6. jun 1992. (T(f) str. 6098). Optuženi navodi jedan problem u prevodu dnevnika (T(f) str. 6097-6099).	396 stranica rukopisa, i svedok precizira da je gđa Mladić zaista ta koja je napisala da taj dnevnik sadrži 396 stranica	T(f) 6058, 6061, 6076, 6097-6099.
37	Sveska crvene boje s oznakom JNA, u kojoj se nalaze 4 rukom pisane beleške.	22841		180 stranica rukopisa	T(f) 6058 i 6059.
33		22842			(T(f). 6059).
46		22843	17. decembar 1992, dnevnik prenosi informacije predložene Narodnoj skupštini, na 23. zasedanju Narodne skupštine Republike Srpske.		T(f) 6077 i 6078.
30		22844	"Pale, 19. januar 1993, 25. zasedanje Narodne skupštine Republike Srpske"		T(f) 6078 i 6079.
36		22845			(T(f) 6059).
44		22846	18. novembar 1993. dnevnik pominje pregovarače na pregovorima u Ženevi, predstavnike svih strana.		T(f) 6080.
35		22847			(T(f) 6060).
31		22848			(T(f) 6060).
34		22849			(T(f) 6060).
29		22850			(T(f) 6059).
32		22851	Tiče se Dobanovaca i datum je 25. avgust 1995. "Sastanak srpskog rukovodstva" (prema izjavi svedoka radi se o nastavku sveske broj 13452 na osnovu pravila 65ter zaplenjene 2008). Optuženi intervišu u vezi s tim dnevnikom navodeći jedan problem u prevodu u svesci (str. 6089).		T(f) 6060, 6084, 6089.
Predmet br. IT-03-67-T		29			22. oktobar 2010.

Prevod

28		22852	Optuženi navodi problem u prevodu za taj dokument koji se odnosi na sastanak od 22. marta 1996, sastanak Mladića i njegovih saradnika s Karadžićem.		T(f) 6102.
----	--	-------	---	--	------------